

Osnovni standardi	Stepen primjene	Komentari/potrebe
5. imaju mogućnost da budu nazočni ili sudjeluju u svakodnevnim aktivnostima u učionici prema prethodnom dogovoru sa odgajateljima	1 2 3	
6. kao volonteri sudjeluju u različitim aktivnostima ustanove	1 2 3	
7. imaju uvid u plan rada, aktivnosti koje bi trebale biti realizirane u ustanovi i kod kuće	1 2 3	
8. imaju mogućnost da steknu osnovu znanja o razvoju djeteta, te dobiju praktične ideje o tomu kako mogu organizirati rad kod kuće kako bi svako dijete ostvarilo svoje pune naobrazbene potencijale	1 2 3	
9. budu poštovani i prihvaćeni bez obzira na porijeklo, socijalni status, rasu, naciju i religiju	1 2 3	
10. svi podaci o obitelji strogo su povjerljivi	1 2 3	
11. podaci o djetetu ne govore se pred drugim roditeljima ili djecom i nemaju negativan, uvredljiv ili podsmešljiv prizvuk	1 2 3	

PRAĆENJE I DOKUMENTOVANJE

Jedna od temeljnih pretpostavki za individualizaciju rada i pružanje mogućnosti svakom djetetu da dosegne svoje pune naobrazbene potencijale jeste planiranje na temelju dinamičke procjene i evaluacije. Svako dijete mora imati zaseban portfolio u kojem se odlažu i povremeno selekcioniraju radovi iz različitih

oblasti s obveznim datumom i po mogućnosti dječijim komentarom o radu. Veoma je značajno da se dokumentacija koristi i za razvijanje vještina samoprocjene kod djece, te da u planiranje daljeg rada budu uključeni i roditelji i djeca a po potrebi i pedagog ili drugi stručnjaci. Bilježe se dječija interesovanja, potrebe, sposobnosti, dinamika i stupanj razvoja, osobine ličnosti, snalaženje u socijalnim situacijama i sl.).

Osnovni standardi	Stepen primjene	Komentari/potrebe
1. Postoji evidencija o posmatranju, evaluiranju i planiranju razvoja i napredovanja svakog djeteta (portfolio)	1 2 3	
2. Svi dječiji radovi su uredno obilježeni (ime, datum, dječiji iskaz o radu)	1 2 3	
3. dokumentacija o razvoju djeteta služi djetetu za samoprocjenu o roditeljima i odgajatelju kao temelj za planiranje dalje strategije rada s djetetom	1 2 3	
4. evidencijom o odabiru centara svakodnevno se prate interesovanja djeteta za pojedine oblasti	1 2 3	
5. uredno se vodi dokumentacija o svim oblicima suradnje s obitelji (volonterski rad, boravak u sobi, donacije, rad kod kuće...), kao i s društvenom zajednicom	1 2 3	
6. koordinatori čuvaju sva obavještenja, pisma za roditelje, uputstva i ankete koje su obavljene sa roditeljima ili drugim članovima zajednice	1 2 3	

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON
Ministarstvo naobrazbe,
znanosti, kulture i športa
Broj: 10/1-38-6882/99
Tuzla, 2. 7. 1999. godine

Ministar

Ismet Osmanović, v.r.

I. UVOD

Zbog ubrzanog razvoja koji se danas dešava diljem svijeta značajno je kod djece jačati želju za doživotnim učenjem. Ova priprema za samoučenje nalazi svoj osnov, naučno utemeljen, još u predškolskom odgoju i obrazovanju kao prvom stepenu organizovanog odgoja i obrazovanja u sklopu jedinstvenog odgojno-obrazovnog sistema.

Osnovna načela bitna u postojanju temelja za izgradnju stavova, znanja i sposobnosti za tekuće promjene i one koje se očekuju u dvadesetprvom vijeku su:

- prilagoditi se i prihvatiti promjenu,
- biti kritički mislilac, sposoban izvršiti izbor
- pronalaziti probleme i rješavati ih
- biti kreativan, maštovit i domišljat
- biti zainteresovan za društvo, državu i okolinu.

U radu sa predškolskom djecom od 1 do 6 godina starosti veoma je bitno voditi računa o tome da:

171

Na osnovu člana 8. Zakona o predškolskom odgoju i obrazovanju ("Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona", broj: 8/98.) Ministar obrazovanja, nauke, kulture i sporta, donosi

PEDAGOŠKE STANDARDE za predškolski odgoj i obrazovanje, domove za nezbrinutu djecu

1. Dijete ima najveću pogodnost za svoj razvoj od obuhvatnog, interdisciplinarnog programa koji potiče razvoj i pokušava imenovati probleme radom s porodicom i društvom kako bi se udovoljilo potrebama djeteta i porodice.

2. Čitava djetetova porodica kao i društvo, moraju biti uključeni u ove procese.

Kroz Osnove odgojno-obrazovnog rada pomaže se djeci da izgrade:

1. Razumijevanje fizičkog svijeta
2. Razumijevanje kulturnih i socijalnih informacija
3. Razumijevanje logike i matematike
4. Razumijevanje pisane i govorne riječi.

Osnove odgojno-obrazovnog rada omogućavaju:

1. Fizički razvoj
2. Socio-emotivni razvoj.

Djeca uče na integrisani način. Izvedbeni pedagoški standardi treba da osiguraju djeci da:

1. Imaju mnogo vremena za istraživanje svoje okoline.

2. Imaju mogućnosti učiti na mnogostruke načine: kuhanjem, pisanjem, gradnjom, dramskim igrama, igrama na zraku, čitanjem, radom u drvu, igrama pijeskom i vodom, umjetnošću, matematikom i prirodnim naukama.

3. Imaju sigurno mjesto za izražavanje vlastitih osjećaja, pravljenje pogrešaka i rješavanje sukoba.

4. Imaju mogućnost izbora aktivnosti u kojima će učestvovati.

5. Imaju mjesto za pokazivanje svoga rada.

Izvedbeni, pedagoški standardi treba da osiguraju odgajatelju da:

1. Razumije razvoj djeteta.

2. Imaju vremena promatrati djecu u radu i igri.

3. Pažljivo, planiraju grupne i individualne ciljeve koji se temelje na interesu i potrebi djece.

4. Osiguraju promjenjiv, fleksibilan ambijent.

5. Pokazuju poštovanje prema djeci i cijene njihove ideje.

6. Ohrabre djecu u rješavanju njihovih ličnih problema i poštivanju jedno drugoga.

7. Postavljaju eksperimentalna pitanja kako bi ohrabрили djecu da razmišljaju o vlastitim odgovorima.

Izvedbeni pedagoški standardi treba da osiguraju okruženje za učenje koje će:

1. da omogući djeci različita iskustva koja pomažu da se razviju socijalno, individualno, fizički i emotivno na način koji je primjeren njihovoj dobi i stepenu razvoja;

2. da ohrabri djecu u rješavanju problema, iniciraju aktivnosti, istražuju, eksperimentiraju, pitaju i stiču znanja učeći kroz rad;

3. da omogući djeci aktivnosti individualno u malim i velikim grupama;

4. da omogući uspješnu realizaciju programa, s obzirom na ulogu vođenja od strane lica i dječiju inicijativu.

Izvedbeni pedagoški standardi treba da osiguraju:

1. utvrđivanje realne cijene odgojno-obrazovne djelatnosti prema radu i rezultatima rada kao činioca materijalnog preobražaja predškolske odgojno-obrazovne ustanove,

2. podizanju standarda predškolske ustanove i djece, te ličnog standarda nastavnika odgajatelja, njegovatelja i drugih radnika predškolske ustanove,

3. bržem inoviranju cjelokupnog odgojno-obrazovnog procesa u skladu sa načelima društva i tehničkim dostignućima,

4. efikasnije uvođenje savremene nastavne tehnike i tehnologije nastavnog rada,

5. stvaranje povoljnijih uslova za permanentno stručno usavršavanje nastavnika i drugog stručnog kadra u predškolskoj ustanovi,

6. jačanje stručne pedagoške službe u predškolskoj ustanovi, bržoj i široj primjeni savremenih naučnih rezultata u predškolskoj praksi,

7. stvaranje povoljnih uslova za slobodno stvaralačko ispoljavanje djece i odgajatelja aktivnih subjekata u odgojno-obrazovnom procesu.

II. OPĆA POLAZIŠTA STANDARDA

Opća polazišta standarda oslanjaju se na elemente savremenih spoznaja za predškolski odgoj i obrazovanje kao:

1. Integralni dio jedinstvenog sistema odgoja i obrazovanja. Njegove specifičnosti proizilaze iz primjerenosti njihovoj dobi i stepenu razvoja.

2. Svaki organizovani društveni rad sa djecom ovog uzrasta sadrži u sebi sve komponente brige za unapređivanje zdravog rasta i razvoja kao i odgojno-obrazovne ciljeve i zadatke. Jedinstvo ovih komponenata su osnovni ciljevi i zadaci odgoja i obrazovanja.

3. Uzrast i stepen razvoja djece je presudan za omjer komponenata stručnog rada u predškolskim ustanovama.

S obzirom na Program odgojno-obrazovnog rada standardi se oslanjaju na:

1. Primarni program

Pod primarnim programom podrazumijevaju se programi predškolskog odgoja i obrazovanja sa djecom od jedne do tri godine starosti i od tri godine starosti do polaska u školu.

Realizuju se u predškolskoj ustanovi i usklađeni su sa radnim vremenom roditelja i potrebama socijalne sigurnosti djeteta i to:

- internatskog tipa u trajanju 24 sata
- primarni cjelodnevni programi do 11 sati
- primarni poludnevni program 3 do 5 sati.

2. Ostali programi

Kraći, specijalni, kompenzacioni i specijalizirani programi rada sa djecom predškolskog uzrasta utvrđeni od strane Ministarstva i osnivača su u zavisnosti od vremenskog trajanja te stručnih kadrova za realizaciju programa.

Elementi za cijenu odgojno-obrazovnog rada ovih programa usvojeni su u ovim standardima (u zavisnosti od trajanja tih programa).

Osnovna karakteristika pedagoških standarda za jednake prostorne, radne, kadrovske i materijalne uslove predškolskih ustanova (igraonica, internata, vrtića) je u tome što se temelje na praktičnim i naučnim saznanjima, potrebama i materijalnim mogućnostima, što su trajno otvoreni za promjene, za savremenija i bolja rješenja.

Pedagoškim standardima utvrđuju se zajednički kriteriji za:

- prostor i namještaj
- opremu i nastavna sredstva
- broj djece u odgojnoj grupi
- broj odgajatelja i ostalog osoblja
- broj stručnih saradnika
- broj administrativno-finansijskog i pomoćnog osoblja
- struktura i obim rada u okviru 42. časovne radne sedmice
- društvenu i kulturnu djelatnost škole
- dječiji standard

III.

3.1 Prostor i namještaj

Pri izgradnji prostora za predškolske ustanove osnovni zahtjevi su vezani za obezbjeđivanje pedagoških i zdravstvenohigijenskih potreba i uslova za život i boravak djece i rad personala, zatim za ekonomičnost u izgradnji i eksploataciji.

Vrsta (namjena) predškolske ustanove i planirani kapacitet (broj djece ili odgojnih grupa) određuju veličinu zgrade. Ovim

standardom za sve predškolske ustanove određuju se po pravilu slijedeća korisna odnosno građevinska površina grupne sobe po jednom djetetu:

- za jaslički uzrast (1-3 godine)
najmanje 3,6 m² površine i 6 m³ zapremine po djetetu
- za vrtički uzrast (3-7 godina)
najmanje 2,4 m² površine i 6 m³ zapremine po djetetu

Za predškolske ustanove od posebnog značaja je prostor za grupe prema namjeni. Ove prostorije prema namjeni i namještaj obezbjeđuju se prema Normativima.

3.2. Nastavna sredstva

Nastavna sredstva (didaktička sredstva, pomagala, igračke), njihova funkcija, metodička zasnovanost i viševarijantna namjena bitan su uslov intezifikacije, racionalizacije i unapređivanja nastavnih aktivnosti.

Ona imaju posebnu ulogu i značaj u radu sa predškolskim uzrastom, postaju sredstva rada u punom značenju riječi, ali i sredstva koja se stvaraju, proizvode i nastaju u procesu odgojno-obrazovnog rada. Ovim pedagoškim standardima svim predškolskim ustanovama utvrđuju se isti startni uslovi i potrebe za stalnim aktivnostima na izradi tih sredstava, pomagala i igračaka.

Sredstva neophodna za realizaciju odgojno-obrazovnog programa definisana su Normativima nastavnih sredstava uz uvažavanje njihove opće namjene i didaktičke multimedijske funkcije.

3.3 Broj djece u odgojnoj grupi

Odgojno-obrazovne aktivnosti u predškolskoj ustanovi ili drugi oblici organizovanog okupljanja djece predškolskog uzrasta izvodi se u odgojnim grupama i to po određenom broju djece zavisno od uzrasta i oblika organizovanja.

R/B	OBLIK ORGANIZOVANJA	BROJ DJECE U ODGOJNOJ GRUPI
1.	JASLICE	
	1.1. Odgojna grupa uzrasta 1-2 godine	12 (10 - 16)
	1.2. Odgojna grupa uzrasta 2-3 godine	16 (13 - 20)
	1.3. Mješovita grupa	14 (11 - 18)
	1.4. Mješovita u domovima od 0-3 godine	10 (8 - 12)
2.	VRTIĆ	
	2.1. Odgojna grupa od 3 do 5 godina	19 (14 - 22)
	2.2. Integrativna grupa u uzrastu od 3 do 5 godina	17 + 2* (12 + 2 - 20 + 2)
	2.3. Odgojna grupa od 5 do 7 godina	23 (18 - 25)
	2.4. Integrativna grupa u uzrastu od 5 do 7 godina	21 + 2 (16 + 2 - 23 + 2)
	2.5. Mješovita grupa jaslički i vrtički uzrast**	12 (10 - 16)
3.	KRAĆI I SPECIJALIZIRANI PROGRAM	
	3.1. Istog vrtičkog uzrasta	12 (8 - 15)
	3.2. Različitog vrtičkog uzrasta	8 (6 - 12)

* U okviru jedne odgojne grupe može biti integrirano 2 djece u realizaciji kompenzacionih i specijalnih programa.

** Odnosi se i na mješovitu grupu u domovima za djecu lišenu roditeljskog staranja.

4. Broj stručnog zdravstvenog i odgajateljskog kadra

Broj stručnog kadra određuje se prema uzrastu za realizaciju Osnova odgojno-obrazovnog rada sa djecom predškolskog uzrasta i programskoj orijentaciji.

R/B	VRSTA I OBLIK ORGANIZOVANJA	BROJ RADNIKA PO ODGOJNOJ GRUPI			
		Odgajatelj	Medicinska sestra	Defektolog	Asistent **
1.	JASLICE				
	1.1. Odgojna grupa djece iste starosti ili mješovita grupa (1-3 godine) u trajanju od (8-11 sat.) - cjelodnevni boravak	1,00	1,00	-	1
	1.2. Odgojna grupa djece istog ili mješovitog uzrasta - (3-5 sati) poludnevni boravak	-	1,00	-	-
	1.3. Mješovita odgojna grupa uzrasta 0 - 3 godine internatskog tipa (24 sata) u domovima	1,00	4,00 + 1	-	
2.	VRTIĆ				
	2.1. Odgojna grupa djece vrtićkog uzrasta u cjelodnevnom boravku (8-11 sati)	2,00	-	-	1
	2.2. Odgojna grupa djece vrtićkog uzrasta u poludnevnom boravku (3 do 5 sati)	1	-	-	1
	2.3. Mješovita odgojna grupa djece jasličkog i vrtićkog uzrasta za cjelodnevni boravak za poludnevni boravak	1	1	-	-
	2.4. Integrativna odgojna grupa djece vrtićkog uzrasta cjelodnevni boravak poludnevni boravak	1 1	- -	1 1	1 -
	2.5. Odgojna grupa djece vrtićkog uzrasta internatskog tipa (24 sata) u domovina	4	-	-	1
3.	SPECIJALIZIRANI PROGRAM				
	3.1. U trajanju od 20 sati nedjeljno				
		1*	-	-	-
	3.2. U trajanju od 25 sati nedjeljno				
		1*	-	-	-

* U zavisnosti od programa mogu se angažovati nastavnici stranog jezika, likovne kulture, muzičke kulture, sporta, umjetnosti, fizioterapeuti i dr. u zavisnosti od zadovoljavanja posebnih potreba interesa i sklonosti djece. Uslovi i norme za njihov rad vrednuju se posebnim ugovorom o radu.

** Prema uslovima predškolske ustanove (bilo bi poželjno prema novoj metodologiji rada sa djecom). Kao asistenti mogu raditi lica sa završenom pedagoškom spremom SSS, VS (Učiteljska škola, pedagoška Akademija-nastavnički smjer) i studenti pedagoških grupa, nastavničkog smjera.

5. Broj stručnih saradnika

5.1. Do 24 odgojne grupe	
Pedagog	1,00
Nastavnik likovne kulture	1,00
Bibliotekar	1,00
5.2. Preko 24 odgojne grupe po svakoj odgojnoj grupi	
Pedagog	0,04
Nastavnik likovne kulture	0,04
Bibliotekar	0,01
Ljekar - pedijatar	0,02
5.3. U internatskim smještajima na 75 djece smještene	
Pedagog/psiholog	1,00
Socijalni radnik	0,50
Defektolog	0,50
Viši medicinski tehničar	0,50
Logoped	0,50

6. Rukovodno osoblje

Radi potpunijeg definisanja zadataka predškolske ustanove (igraonice, putujućeg vrtića) njene organizovanosti, stručne i praktične usmjerenosti u ostvarivanju programskih zadataka, odnosno odgojno-obrazovnih aktivnosti, te uopće funkcije i uloge predškolske ustanove, broj rukovodnog osoblja određuje se na osnovu broja odjeljenja.

6.1. Direktor ustanove	1,00
Minimum odgojnih grupa je	
2 u tom slučaju nema drugog	
rukovodnog osoblja	
	Broj grupa
6.2. Koordinator (ne radi u grupi kao	
odgajatelj) broj grupa	8 (4-10)
Koordinator (radi u grupi	
kao odgajatelj) broj grupa	2 (1-4)

Koordinatori rade u područnim odjeljenjima kao koordinatori porodica i drugih stručnih poslova sa minimumom 4 odnosno maksimalno 10 odgojnih grupa. U područnim odjeljenjima sa manje od 4 odgojne grupe koordinatori rade i poslove odgajatelja u grupi.

7. Administrativno-finansijsko osoblje

Za obavljanje administrativno-finansijskih poslova predškolska ustanova, zavisno o stepenu razvijenosti ima:

7.1. do 20 odgojnih grupa	2,00
7.2. od 20 odgojnih grupa	
pa nadalje na svakih 15 grupa	
dodaje se po jedan radnik	

U predškolskim ustanovama gdje je manje od 20 odgojnih grupa za ove poslove treba angažovati registrovane servise.

8. Pomoćno i tehničko osoblje u predškolskim organizacijama i domovima i zavodima

Poslovi ekonomata, nabavke, skladištenja i prijevoza hrane, prehrambenih proizvoda, rublja, vođenje skladišne kartoteke, održavanje vozila:

- do 25 vaspitnih grupa ekonom - vozač 1,00
 - preko 25 vaspitnih grupa po grupi ekonom-vozač 0,04
 Poslovi pripremanja, servisiranja i distribucije hrane:
 - u predškolskoj organizaciji od 25 do 75 djece priznaje se 1 kuharica
 - na svakih 150 djece priznaje se 1 kuharica i 1 pomoćna kuharica (angažovanje servisa koji se bave ishranom je jeftinije).
 Poslovi spremačice:
 Pored održavanja čistoće, dnevnih boravaka djece, drugih pratećih prostorija, spremačice rade na dnevnom raspoređivanju i pospremanju ležaljki, opreme za lutke i didaktičkih sredstava.
 U takvoj organizaciji poslova normativi za spremačicu iznose:
 - u predškolskim ustanovama, domovima i zavodima spremačica obavlja i loženje (brine o zagrijavanju prostora) - na 200 m² - 1 spremačica
 - u uslovima centralnog grijanja na 300 m² - 1 spremačica
 - u sredinama gdje je predškolska ustanova manja od 200 m² organizacija ovih poslova može se urediti i na drugi način.

9. Struktura i obim rada u okviru 42-časovne radne sedmice

Stručne poslove njege i brige o zdravom životu djeteta obavljaju zdravstveni radnici, a realizaciju odgojno-obrazovnih aktivnosti obavljaju odgajatelji.

Profil i nivo stručne spreme osoblja u predškolskim ustanovama utvrđen je Osnovama odgojno-obrazovnog rada u radu sa predškolskom djecom i Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju.

9.1. Obaveze zdravstvenog radnika u okviru 42-časovne radne sedmice u radu sa djecom različitog uzrasta i ostali poslovi.

Redni broj	Radni zadaci - opis	Broj sati
1.	Neposredna njega i briga o djeci jaslčkog uzrasta	35
2.	Ostali poslovi i radni zadaci	7
	2.1. Higijena u vrtiću i jaslicama	
	2.2. Zdravstveni pregled djece	
	2.3. Dokumentacija antropoloških mjerenja i zdravstvenog praćenja u vrtiću i jaslicama	
	2.4. Ostali poslovi	
	SVEGA:	42

9.2. Poslovi i radni zadaci odgajatelja u jaslicama i vrtiću u okviru 42-časovne radne sedmice

Redni broj	Radni zadaci - opis	Broj sati
1.	Neposredni odgojno-obrazovni rad sa djecom	30
2.	Ostali poslovi i radni zadaci	
	2.1. Pripreme za neposredni odgojno-obrazovni rad, planiranje, stručni sastanci, sastanci sa roditeljima i interna obuka	6,5
	2.2. Vođenje dokumentacije i analiza	1,5
	2.3. Stručno usavršavanje	2,00
	2.4. Ostali poslovi	2,00
	SVEGA:	42

9.3. Poslovi i radni zadaci koordinatora u jaslicama i vrtiću u okviru 42-časovne radne sedmice

Redni broj	Radni zadaci - opis	Broj sati
1.	Neposredni rad sa porodicama i odgajateljima	40
	1.1. Poticanje porodice na učestvovanje u obrazovanju svoje djece	
	1.2. Angažovanje volontera od kojih je bar jedna trećina članova porodice u programu	
	1.3. Ustanovljava porodično savjetodavno vijeće	
	1.4. Provodi procjene potreba porodice po upisu djeteta u ustanovu	
	1.5. Pomaže porodicama u povezivanju sa socijalnim i zdravstvenim službama	
	1.6. Vodi računa o realizaciji programa za porodice	
	1.7. Jamči realizaciju odgojno-obrazovnih aktivnosti usmjerenih na dijete prema Osnovama odgojno-obrazovnog rada sa predškolskom djecom	
	1.8. Ustanovljava i vodi sobu za roditelje	
	1.9. Jamči da su prehrana, medicinske i druge usluge obezbjeđene djeci	
2.	Vodi dokumentaciju i analizu	2,00
	SVEGA:	42

9.4. Poslovi i radni zadaci odgajatelja u realizaciji kraćih i specijaliziranih programa u okviru 42-časovne radne sedmice

Redni broj	Radni zadaci - opis	Broj sati			
		Programi sa:	(3)	(4)	(5)
1.	Neposredni odgojno-obrazovni rad		15	20	25
2.	Ostali radni zadaci				
	2.1. Pripreme za neposredni odgojno-obrazovni rad planiranje: stručni sastanci sa roditeljima		3	3	3,5
3.	Vođenje dokumentacije i analiza		0,5	0,7	1
4.	Stručno usavršavanje		1,0	1,3	1,5
5.	Ostali poslovi		0,5	1	1
	SVEGA:		20	26	32

IV.

UNAPREĐENJE UČESTVOVANJA PORODICE

Istraživanja su pokazala da se djeca moraju promatrati unutar konteksta svojih porodica. Kako djeca odrastaju u svojim porodicama pod uticajem su događaja koji se zbivaju unutar porodice. S druge strane uticaj i učinak društva mora se uzeti u obzir, jer porodica živi unutar društva i pod utjecajem su društvenih događanja.

Porodice su različite.

Strukturalno: to su kompletne porodice, porodice nekompletne, sa usvojenim djetetom,

Kulturološko: mogu poticati iz različitih kulturoloških sredina,

Komunikacijski: mogu imati dobre odnose, narušene odnose ...

Pretpostavka je da je uključivanje porodice u aktivnosti predškolske ustanove dobrobit za djecu, njih same i pridonosi kvalitetu programa. Uključivanje roditelja u aktivnosti može pružiti i emotivnu i fizičku dobrobit za sve koji učestvuju.

Emotivno uključivanje omogućava:

- osjećaj dobrog mišljenja o sebi samom
- osjećaj stvaralaštva i koristi
- osjećaj obnovljenosti i spremnosti za nove spoznaje

- osjećaj zadovoljstva i zaigranosti
- osjećaj pripadnosti grupi
- osjećaj da smo pridonijeli nečemu ili za nekoga

Fizičko uključivanje u aktivnost omogućava:

- razvijanje novih sposobnosti
- zaboravljanje svakodnevnih briga
- smijeh i zabavu
- opuštanje
- upoznavanje drugih osoba
- prebroditi stres
- osjećati se "dobro", a ne "dosadno" umoran.

Roditelji se mogu osjetiti produktivnima, potrebnima, opuštenima, bit će zadovoljni sobom i svojom djecom, ako odgajatelji uz koordinatora ulože napor u planiranju aktivnosti kojima će se poticati njihovo emotivno i fizičko uključivanje u program.

Komunikacije s porodicama su:

- a) neformalne od vremena dolaska i odlaska, bilješki i bilježnica, oglasnih ploča, biltena, izleta, druženja
- b) formalnih od sastanaka, izvještaja, radionica.

Za komunikaciju formalnog i djelimičnog neformalnog tipa koristi se "soba za porodicu" u čijem sklopu se nalazi i posudbena biblioteka u cilju edukativne pomoći porodicama.

Sve dobijene osobne informacije o porodici, odgajatelji i koordinatori dužni su da poštuju o istim povjerljivost podataka, bilo pismenih ili usmenih. Informacije se mogu pokazati isključivo s pismenom dozvolom porodice. Ustanova mora imati pravilnik o povjerljivosti podataka, a sadržavao bi sljedeće postupke:

- postupak ustupanja informacija društvenim službama ili licima
- kako će se povjerljive informacije koristiti u programu
- održavanje i zaštita podataka
- usavršavanje i postupci izgrađivanja objektivnog prikupljanja podataka i izvještavanje o informacijama
- prava roditelja
- osiguranje da osoblje ima informacije koje treba imati
- disciplinske mjere koje će se poduzeti u slučaju prekršenja pravila

- kako i kada će se osoblje i roditelji usavršavati po ovom pitanju
- Izvan ustanove o porodicama i djeci ne smije se razgovarati.

U okviru predškolske ustanove svako područno odjeljenje formira savjetodavno vijeće obitelji, koje se sastaje s osobljem radi razgovora o provođenju programa.

Savjetodavno vijeće se sastoji od roditelja djece upisane u ustanovu i može uključivati druge članove društvene zajednice.

Ustanova pruža podršku porodicama kao:

1. Zaposleni roditelji koji često imaju više poslova i teško im je držati porodicu na okupu. Oni imaju ograničeno vrijeme za boravak sa svojom djecom u dječijem vrtiću. Ustanova pokušava pomoći u smanjivanju stresa u porodici.
2. Sami, razvedeni članovi porodice koji trebaju nekoga koga poštuju, drugi ne žele slušati njihove probleme. Trebaju socijalne kontakte, informacije o podršci za dijete, zaštitu i kredite.
3. Porodice s djetetom s teškoćama u razvoju.
4. Porodica Roma.
5. Porodice sa zdravstvenim problemima.
6. Djedovi i nene/bake koji trebaju pomoć pri podizanju unuka.
7. Roditelj i tinejdžeri i dr.

Za saradnju sa porodicama neophodno je organizovati sobu za roditelje.

Društvena i kulturna djelatnost predškolske ustanove

Kao posebne društvene aktivnosti su manifestacije povodom dana ustanove i Dana dječije radosti. Tom prilikom se održavaju javne manifestacije. Ostali praznici i jubileji ukomponovani su u

tematske aktivnosti i sprovode se u područnom odjeljenju/odjeljenjima.

Sportske aktivnosti kroz igre spretnosti likovni susreti u druženju i igri djece i porodice te druge aktivnosti organizuju se u okviru područnog odjeljenja/odjeljenje, kao i izleti i razne posjete.

Svaka aktivnost društvena i kulturna treba biti ukomponovana u tematske sadržaje, uz poštovanje lokalne zajednice, kulturoloških razlika i razvoj demokratskog društva.

171

Na temelju članka 8. Zakona o predškolskom odgoju i naobrazbi ("Službene novine Tuzlansko-podrinjskog kantona", broj: 8/98.) Ministar naobrazbe, znanosti, kulture i športa, donosi

PEDAGOŠKE STANDARDE**za predškolski odgoj i naobrazbu, domove za nezbrinutu djecu****I. UVOD**

Zbog ubrzanog razvoja koji se danas dešava diljem svijeta značajno je kod djece jačati želju za doživotnim učenjem. Ova priprema za samoučenje nalazi svoj osnov, znanstveno utemeljen, još u predškolskom odgoju i naobrazbi kao prvom stupnju organiziranog odgoja i naobrazbe u sklopu jedinstvenog odgojno-naobrazbenog sustava.

Temeljna načela bitna u postojanju temelja za izgradnju stavova, znanja i sposobnosti za tekuće promjene i one koje se očekuju u dvadesetprvom stoljeću su:

- prilagoditi se i prihvatiti promjenu,
- biti kritički mislitelj, sposoban izvršiti izbor
- pronalaziti probleme i rješavati ih
- biti kreativan, maštovit i domišljat
- biti zainteresovan za društvo, državu i okolinu.

U radu sa predškolskom djecom od 1 do 6 godina starosti veoma je bitno voditi računa o tomu da:

1. Dijete ima najveću pogodnost za svoj razvoj od obuhvatnog, interdisciplinarnog programa koji potječe razvoj i pokušava imenovati probleme radom s obitelji i društvom kako bi se udovoljilo potrebama djeteta i obitelji.

2. Čitava djetetova obitelj kao i društvo, moraju biti uključeni u ove procese.

Kroz Osnove odgojno-naobrazbenog rada pomaže se djeci da izgrade:

1. Razumijevanje fizičkog svijeta
2. Razumijevanje kulturnih i socijalnih informacija
3. Razumijevanje logike i matematike
4. Razumijevanje pisane i govorne riječi.

Osnove odgojno-naobrazbenog rada omogućavaju:

1. Fizički razvoj
2. Socio-emotivni razvoj.

Djeca uče na integrirani način. Izvedbeni pedagoški standardi treba da osiguraju djeci da:

1. Imaju mnogo vremena za istraživanje svoje okoline.
2. Imaju mogućnosti učiti na mnogostruke načine: kuhanjem, pisanjem, gradnjom, dramskim igrama, igrama na zraku, čitanjem, radom u drvu, igrama pijeskom i vodom, umjetnošću, matematikom i prirodnim naukama.

3. Imaju sigurno mjesto za izražavanje vlastitih osjećaja, pravljenje pogrešaka i rješavanje sukoba.

4. Imaju mogućnost izbora aktivnosti u kojima će učestvovati.

5. Imaju mjesto za pokazivanje svoga rada. Izvedbeni, pedagoški standardi treba da osiguraju odgajatelju da:

1. Razumije razvoj djeteta.
2. Imaju vremena promatrati djecu u radu i igri.
3. Pažljivo, planiraju skupne i individualne ciljeve koji se temelje na interesu i potrebi djece.
4. Osiguraju promjenjiv, fleksibilan ambijent.
5. Pokažu poštovanje prema djeci i cijene njihove ideje.
6. Ohrabre djecu u rješavanju njihovih osobnih problema i poštivanju jedno drugoga.
7. Postavljaju pokusna pitanja kako bi ohrabрили djecu da razmišljaju o vlastitim odgovorima.

Izvedbeni pedagoški standardi treba da osiguraju okruženje za učenje koje će:

1. da omogući djeci različita iskustva koja pomažu da se razviju socijalno, individualno, fizički i emotivno na način koji je primjeren njihovoj dobi i stupnju razvoja;
2. da ohrabri djecu u rješavanju problema, iniciraju aktivnosti, istražuju, eksperimentiraju, pitaju i stječu znanja učeći kroz rad;
3. da omogući djeci aktivnosti individualno u malim i velikim skupinama;
4. da omogući uspješnu realizaciju programa, s obzirom na ulogu vođenja od strane osoblja i dječiju inicijativu.

Izvedbeni pedagoški standardi treba da osiguraju:

1. utvrđivanje realne cijene odgojno-naobrazbene djelatnosti prema radu i rezultatima rada kao činitelja materijalnog preobražaja predškolske odgojno-naobrazbene ustanove,
2. podizanju standarda predškolske ustanove i djece, te osobnog standarda nastavnika odgajatelja, njegovatelja i drugih djelatnika predškolske ustanove,
3. bržem inoviranju cjelokupnog odgojno-naobrazbenog procesa sukladno načelima društva i tehničkim dostignućima,
4. učinkovitije uvođenje suvremene nastavne tehnike i tehnologije nastavnog rada,
5. stvaranje povoljnijih uvjeta za permanentno stručno usavršavanje nastavnika i drugog stručnog kadra u predškolskoj ustanovi,
6. jačanje stručne pedagoške službe u predškolskoj ustanovi, bržoj i široj primjeni suvremenih znanstvenih rezultata u predškolskoj praksi,
7. stvaranje povoljnih uvjeta za slobodno stvaralačko ispoljavanje djece i odgajatelja aktivnih subjekata u odgojno-naobrazbenom procesu.

II. OPĆA POLAZIŠTA STANDARDA

Opća polazišta standarda oslanjaju se na elemente suvremenih spoznaja za predškolski odgoj i naobrazbu kao:

1. Integralni dio jedinstvenog sustava odgoja i naobrazbe. Njegove specifičnosti proizilaze iz primjerenosti njihovoj dobi i stupnja razvoja.

2. Svaki organizirani društveni rad sa djecom ovog uzrasta sadrži u sebi sve komponente skrbi za unapređivanje zdravog rasta i razvoja kao i odgojno-naobrazbene ciljeve i zadatke. Jedinstvo ovih komponenata su osnovni ciljevi i zadaci odgoja i naobrazbe.

3. Uzrast i stupanj razvoja djece je presudan za omjer komponenata stručnog rada u predškolskim ustanovama.

S obzirom na Program odgojno-naobrazbenog rada standardi se oslanjaju na:

1. Primarni program

Pod primarnim programom podrazumijevaju se programi predškolskog odgoja i naobrazbe s djecom od jedne do tri godine starosti i od tri godine starosti do polaska u školu.

Realiziraju se u predškolskoj ustanovi i usklađeni su s radnim vremenom roditelja i potrebama socijalne sigurnosti djeteta i to:

- internatskog tipa u trajanju 24 sata
- primarni cjelodnevnih programi do 11 sati
- primarni poludnevni program 3 do 5 sati.

2. Ostali programi

Kraći, specijalni, kompenzacijski i specijalizirani programi rada sa djecom predškolskog uzrasta utvrđeni od strane Ministarstva i osnivača su u zavisnosti od vremenskog trajanja te stručnih kadrova za realizaciju programa.

Elementi za cijenu odgojno-naobrazbenog rada ovih programa usvojeni su u ovim standardima (u ovisnosti od trajanja tih programa).

Osnovna karakteristika pedagoških standarda za jednake prostorne, radne, kadrovske i materijalne uvjete predškolskih ustanova (igraonica, internata, vrtića) je u tomu što se temelje na praktičnim i znanstvenim saznanjima, potrebama i materijalnim mogućnostima, što su trajno otvoreni za promjene, za savremenija i bolja rješenja.

Pedagoškim standardima utvrđuju se zajednički kriteriji za:

- prostor i pokućstvo
- opremu i nastavna sredstva
- broj djece u odgojnoj skupini
- broj odgajatelja i ostalog osoblja
- broj stručnih suradnika
- broj administrativno-financijskog i pomoćnog osoblja
- struktura i obim rada u okviru 42. časovne radne sedmice
- društvenu i kulturnu djelatnost škole
- dječiji standard

III.

3.1 Prostor i pokućstvo

Pri izgradnji prostora za predškolske ustanove temeljni zahtjevi su vezani za osiguravanje pedagoških i zdravstvenohigijenskih potreba i uvjeta za život i boravak djece i rad personala, zatim za ekonomičnost u izgradnji i eksploataciji.

Vrsta (namjena) predškolske ustanove i planirani kapacitet (broj djece ili odgojnih skupina) određuju veličinu zgrade. Ovim standardom za sve predškolske ustanove određuju se po pravilu slijedeća korisna odnosno građevinska površina skupne sobe po jednom djetetu:

- za jaslčki uzrast (1-3 godine)
najmanje 3,6 m² površine i 6 m³ zapremine po djetetu
- za vrtički uzrast (3-7 godina)
najmanje 2,4 m² površine i 6 m³ zapremine po djetetu

Za predškolske ustanove od posebnog značaja je prostor za skupine prema namjeni. Ove prostorije prema namjeni i pokućstvo osiguravaju se prema Normativima.

3.2. Nastavna sredstva

Nastavna sredstva (didaktička sredstva, pomagala, igračke), njihova funkcija, metodička zasnovanost i viševarijantna namjena bitan su uvjet intezifikacije, racionalizacije i unapređivanja nastavnih aktivnosti.

Ona imaju posebnu ulogu i značaj u radu sa predškolskim uzrastom, postaju sredstva rada u punom značenju riječi, ali i sredstva koja se stvaraju, proizvode i nastaju u procesu odgojno-naobrazbenog rada. Ovim pedagoškim standardima svim

predškolskim ustanovama utvrđuju se isti startni uvjeti i potrebe za stalnim aktivnostima na izradi tih sredstava, pomagala i igračaka.

Sredstva neophodna za realizaciju odgojno-naobrazbenog programa definirana su Normativima nastavnih sredstava uz uvažavanje njihove opće namjene i didaktičke multimedijske funkcije.

3.3 Broj djece u odgojnoj grupi

Odgojno-naobrazbene aktivnosti u predškolskoj ustanovi ili drugi oblici organiziranog okupljanja djece predškolskog uzrasta izvodi se u odgojnim skupinama i to po određenom broju djece ovisno od uzrasta i oblika organiziranja.

R/B	OBLIK ORGANIZIRANJA	BROJ DJECE U ODGOJNOJ SKUPINI
1.	JASLICE	
	1.1. Odgojna skupina uzrasta 1-2 godine	12 (10 - 16)
	1.2. Odgojna skupina uzrasta 2-3 godine	16 (13 - 20)
	1.3. Mješovita skupina	14 (11 - 18)
	1.4. Mješovita u domovima od 0-3 godine	10 (8 - 12)
2.	VRTIĆ	
	2.1. Odgojna skupina od 3 do 5 godina	19 (14 - 22)
	2.2. Integrativna skupina u uzrast od 3 do 5 godina	17 + 2* (12 + 2 - 20 + 2)
	2.3. Odgojna skupina od 5 do 7 godina	23 (18 - 25)
	2.4. Integrativna skupina u uzrastu od 5 do 7 godina	21 + 2 (16 + 2 - 23 + 2)
	2.5. Mješovita skupina jaslički i vrtički uzrast**	12 (10 - 16)
3.	KRAĆI I SPECIJALIZIRANI PROGRAM	
	3.1. Istog vrtičkog uzrasta	12 (8 - 15)
	3.2. Različitog vrtičkog uzrasta	8 (6 - 12)

* U okviru jedne odgojne skupine može biti integrirano 2 djece u realizaciji kompenzacijskih i specijalnih programa.

** Odnosi se i na mješovitu skupinu u domovima za djecu lišenu roditeljske skrbi.

4. Broj stručnog zdravstvenog i odgajateljskog kadra

Broj stručnog kadra određuje se prema uzrastu za realizaciju Osnova odgojno-naobrazbenog rada s djecom predškolskog uzrasta i programskoj orijentaciji.

R/B	VRSTA I OBLIK ORGANIZIRANJA	BROJ DJELATNIKA PO ODGOJNOJ SKUPINI			
		Odgajatelj	Medicinska sestra	Defektolog	Asistent **
1.	JASLICE				
	1.1. Odgojna skupina djece iste starosti ili mješovita skupina (1-3 godine) u trajanju od (8-11 sat.) - cjelodnevni boravak	1,00	1,00	-	1
	1.2. Odgojna skupina djece istog ili mješovitog uzrasta - (3-5 sati) poludnevni boravak	-	1,00	-	-
	1.3. Mješovita odgojna skupina uzrasta 0 - 3 godine internatskog tipa (24 sata) u domovine	1,00	4,00 + 1	-	
2.	VRTIĆ				
	2.1. Odgojna skupina djece vrtićkog uzrasta u cjelodnevnom boravku (8-11 sati)	2,00	-	-	1
	2.2. Odgojna skupina djece vrtićkog uzrasta u poludnevnom boravku (3 do 5 sati)	1	-	-	1
	2.3. Mješovita odgojna skupina djece jasličkog i vrtićkog uzrasta za cjelodnevni boravak	1	1	-	-
	2.4. Integrativna odgojna skupina djece vrtićkog uzrasta cjelodnevni boravak poludnevni boravak	1 1	- -	1 1	1 -
	2.5. Odgojna skupina djece vrtićkog uzrasta integratskog tipa (24 sata) u domovina	4	-	-	1
3.	SPECIJALIZIRANI PROGRAM				
	3.1. U trajanju od 20 sati tjedno				
		1*	-	-	1
	3.2. U trajanju od 25 sati tjedno				
		1*	-	-	-

* U zavisnosti od programa mogu se angažirati nastavnici stranog jezika, likovne kulture, muzičke kulture, športa, umjetnosti, fizioterapeuti i dr. u ovisnosti od zadovoljavanja posebnih potreba interesa i sklonosti djece. Uvjeti i norme za njihov rad vrednuju se posebnim ugovorom o radu.

** Prema uvjetima predškolske ustanove (bilo bi poželjno prema novoj metodologiji rada s djecom). Kao asistenti mogu raditi osobe sa završenom pedagoškom spremom SSS, VS (učiteljska škola, pedagoška akademija-nastavnički smjer) i studenti pedagoških skupina, nastavničkog smjera.

5. Broj stručnih suradnika

5.1. Do 24 odgojne skupine	
Pedagog	1,00
Nastavnik likovne kulture	1,00
Bibliotekar	1,00
5.2. Preko 24 odgojne skupine po svakoj odgojnoj skupini	
Pedagog	0,04
Nastavnik likovne kulture	0,04
Bibliotekar	0,01
Liječnik - pedijatar	0,02
5.3. U internatskim smještajima na 75 djece smještene	
Pedagog/psiholog	1,00
Socijalni radnik	0,50
Defektolog	0,50
Viši medicinski tehničar	0,50
Logoped	0,50

6. Ruководno osoblje

Radi potpunijeg definiranja zadataka predškolske ustanove (igraonice, putujućeg vrtića) njene organiziranosti, stručne i praktične usmjerenosti u ostvarivanju programskih zadataka, odnosno odgojno-naobrazbenih aktivnosti, te uopće funkcije i uloge predškolske ustanove, broj rukovodnog osoblja određuje se na temelju broja odjeljenja.

6.1. Direktor ustanove	1,00
Minimum odgojnih skupina je 2 u tom slučaju nema drugog rukovodnog osoblja	Broj skupina
6.2. Koordinator (ne radi u skupini kao odgajatelj) broj skupine	8 (4-10)
Koordinator (radi u skupini kao odgajatelj) broj skupine	2 (1-4)

Koordinatori rade u područnim odjeljenjima kao koordinatori obitelji i drugih stručnih poslova sa minimumom 4 odnosno maksimalno 10 odgojnih skupina. U područnim odjeljenjima sa manje od 4 odgojne skupine koordinatori rade i poslove odgajatelja u skupini.

7. Administrativno-financijsko osoblje

Za obavljanje administrativno-financijskih poslova predškolska ustanova, ovisno o stupnju razvijenosti ima:

7.1. do 20 odgojnih skupina	2,00
7.2. od 20 odgojnih skupina pa nadalje na svakih 15 skupina dodaje se po jedan djelatnik	

U predškolskim ustanovama gdje je manje od 20 odgojnih skupina za ove poslove treba angažirati registrovane servise.

8. Pomoćno i tehničko osoblje u predškolskim organizacijama i domovima i zavodima

Poslovi ekonomata, nabavke, skladištenja i prijevoza hrane, prehrambenih proizvoda, rublja, vođenje skladišne kartoteke, održavanje vozila:

- do 25 vaspitnih skupina ekonom - vozač 1,00
 - preko 25 vaspitnih skupina po skupini ekonom-vozač 0,04
 Poslovi pripremanja, servisiranja i distribucije hrane:
 - u predškolskoj organizaciji od 25 do 75 djece priznaje se 1 kuharica
 - na svakih 150 djece priznaje se 1 kuharica i 1 pomoćna kuharica (angažiranje servisa koji se bave ishranom je jeftinije).
 Poslovi spremačice:
 Pored održavanja čistoće, dnevnih boravaka djece, drugih pratećih prostorija, spremačice rade na dnevnom rasporemanju i pospremanju ležaljki, opreme za lutke i didaktičkih sredstava.
 U takvoj organizaciji poslova normativi za spremačicu iznose:
 - u predškolskim ustanovama, domovima i zavodima spremačica obavlja i loženje (brine o zagrijavanju prostora) - na 200 m² - 1 spremačica
 - u uslovima centralnog grijanja na 300 m² - 1 spremačica
 - u sredinama gdje je predškolska ustanova manja od 200 m² organizacija ovih poslova može se urediti i na drugi način.

9. Struktura i obim rada u okviru 42-časovne radne sedmice

Stručne poslove njege i brige o zdravom životu djeteta obavljaju zdravstveni radnici, a realizaciju odgojno-naobrazbenih aktivnosti obavljaju odgajatelji.

Profil i nivo stručne spremlje osoblja u predškolskim ustanovama utvrđen je Osnovama odgojno-naobrazbenog rada u radu sa predškolskom djecom i Zakonom o predškolskom odgoju i naobrazbi.

9.1. Obveze zdravstvenog radnika u okviru 42-časovne radne sedmice u radu s djecom različitog uzrasta i ostali poslovi.

Redni broj	Radni zadaci - opis	Broj sati
1.	Neposredna njega i briga o djeci jasličkog uzrasta	35
2.	Ostali poslovi i radni zadaci	7
	2.1. Higijena u vrtiću i jaslicama	
	2.2. Zdravstveni pregled djece	
	2.3. Dokumentacija antropoloških mjerenja i zdravstvenog praćenja u vrtiću i jaslicama	
	2.4. Ostali poslovi	
	SVEGA:	42

9.2. Poslovi i radni zadaci odgajatelja u jaslicama i vrtiću u okviru 42-časovne radne sedmice

Redni broj	Radni zadaci - opis	Broj sati
1.	Neposredni odgojno-naobrazbeni rad s djecom	30
2.	Ostali poslovi i radni zadaci	
	2.1. Pripreme za neposredni odgojno-naobrazbeni rad, planiranje, stručni sastanci, sastanci s roditeljima i interna obuka	6,5
	2.2. Vođenje dokumentacije i analiza	1,5
	2.3. Stručno usavršavanje	2,00
	2.4. Ostali poslovi	2,00
	SVEGA:	42

9.3. Poslovi i radni zadaci koordinatora u jaslicama i vrtiću u okviru 42-časovne radne sedmice

Redni broj	Radni zadaci - opis	Broj sati
1.	Neposredni rad sa porodicama i odgajateljima	40
	1.1. Poticanje porodice na učestvovanje u naobrazbi svoje djece	
	1.2. Anгаžiranje volontera od kojih je bar jedna trećina članova porodice u programu	
	1.3. Ustanovljava porodično savjetodavno vijeće	
	1.4. Provodi procjene potreba porodice po upisu djeteta u ustanovu	
	1.5. Pomaže porodicama u povezivanju sa socijalnim i zdravstvenim službama	
	1.6. Vodi računa o realizaciji programa za porodice	
	1.7. Jamči realizaciju odgojno-naobrazbenih aktivnosti usmjerenih na dijete prema Osnovama odgojno-naobrazbenog rada sa predškolskom djecom	
	1.8. Ustanovljava i vodi sobu za roditelje	
	1.9. Jamči da su prehrana, medicinske i druge usluge obezbjeđene djeci	
2.	Vodi dokumentaciju i analizu	2,00
	SVEGA:	42

9.4. Poslovi i radni zadaci odgajatelja u realizaciji kraćih i specijaliziranih programa u okviru 42-časovne radne sedmice

Redni broj	Radni zadaci - opis	Broj sati			
		Programi sa:	(3)	(4)	(5)
1.	Neposredni odgojno-naobrazbeni rad		15	20	25
2.	Ostali radni zadaci				
	2.1. Pripreme za neposredni odgojno-naobrazbeni rad planiranje: stručni sastanci s roditeljima		3	3	3,5
3.	Vođenje dokumentacije i analiza		0,5	0,7	1
4.	Stručno usavršavanje		1,0	1,3	1,5
5.	Ostali poslovi		0,5	1	1
	SVEGA:		20	26	32

IV.

UNAPREĐENJE SUDJELOVANJA OBITELJI

Istraživanja su pokazala da se djeca moraju promatrati unutar konteksta svojih porodica. Kako djeca odrastaju u svojim porodicama pod uticajem su događaja koji se zbivaju unutar porodice. S druge strane uticaj i učinak društva mora se uzeti u obzir, jer porodica živi unutar društva i pod utjecajem su društvenih događanja.

Porodice su različite.

Strukturalno: to su kompletne porodice, porodice nekompletne, sa usvojenim djetetom,

Kulturološko: mogu poticati iz različitih kulturoloških sredina,

Komunikacijski: mogu imati dobre odnose, narušene odnose ...

Pretpostavka je da je uključivanje porodice u aktivnosti predškolske ustanove dobrobit za djecu, njih same i pridonosi kvalitetu programa. Uključivanje roditelja u aktivnosti može pružiti i emotivnu i fizičku dobrobit za sve koji učestvuju.

Emotivno uključivanje omogućava:

- osjećaj dobrog mišljenja o sebi samom

- osjećaj stvaralaštva i koristi

- osjećaj obnovljenosti i spremnosti za nove spoznaje

